

PRŮBĚŽNÁ ZPRÁVA O ČINNOSTI V PRVNÍM POLOLETÍ 2016

předkládá: Martin Potůček, předseda¹

Odborná komise pro důchodovou reformu (dále také „OK“), ustavená na základě Programového prohlášení vlády České republiky, **předkládá** v souladu s čl. 9 svého Statutu **průběžnou zprávu o své činnosti v prvním pololetí 2016.**

Obsah

Práce OK v prvním pololetí 2016	2
Návrhy projednávané OK 2. června	2
Přehled jednání pracovních týmů.....	4
První pracovní tým (PT1).....	4
Druhý pracovní tým (PT2).....	5
Třetí pracovní tým (PT3)	6
Politické konzultace o pokračování důchodové reformy v České republice.....	8
Stálé semináře	9
Působení OK ve veřejném prostoru.....	10
Webová stránka OK.....	10
OK v médiích.....	10
Příloha: Aktuální přehled členů a spolupracovníků OK a jejího sekretariátu.....	11

¹ Zpracováno na základě podkladů a připomínek vedoucích pracovních týmů, členů sekretariátu OK, zápisů z jednání a schválených dokumentů.

Práce OK v prvním pololetí 2016

Zatímco pracovní týmy pokračovaly ve své činnosti s intenzitou vyplývající z náročnosti přípravy a povahy řešených úloh, samotná Odborná komise pro důchodovou reformu se sešla 2. června. Pokračovala jednání na půdě stálých seminářů, která překračují omezení daná Mandátem komise či zaměřením jejich pracovních týmů, nicméně jsou relevantní v promýšlení reformy důchodového systému jako takového. Byla zahájena příprava druhé pracovní konference OK.

Principem činnosti OK je transparentnost a otevřenost. Projednané podklady, zápisy z jednání a další dokumenty jsou operativně zveřejňovány na naší [webové stránce](#).

Návrhy projednávané OK 2. června

Návrhy reflektují historický vývoj průměrných důchodů ve vztahu k průměrným příjmům ekonomicky aktivních po roce 1989, ukazující na **rostoucí znevýhodnění důchodců**, zejména jejich **nedostatečnou participaci na růstu blahobytu společnosti**.

Návrhy na nový způsob valorizace důchodů jsou vedeny snahou, aby důchody:

1. byly důstojné, tj. chránily své příjemce před chudobou;
2. byly spravedlivé ve smyslu jejich zásluhovosti, tedy aby svou výší odrážely výši předcházejících přímých finančních odvodů do systému;
3. samy o sobě zajišťovaly minimálně udržení reálné kupní síly příjemce;
4. zprostředkovaly účast důchodců na růstu blahobytu společnosti;
5. nenarušovaly dlouhodobou finanční udržitelnost důchodového systému v rámci veřejných financí.

Modelové simulace vývojových trendů naznačují, že současné nastavení valorizací již vyměřených důchodů by za určitých **reálných podmínek** vedlo k poměrně dynamickému **růstu podílu důchodců s příjmem pod hranicí 60 % mediánového příjmu ve společnosti** (tedy ohrožených chudobou) při významném snížení náhradového poměru, tedy poměru průměrného důchodu k průměrné nominální mzdě a k poklesu podílu výdajů na důchody ve vztahu k HDP. Z této perspektivy lze vyvozovat, že **existuje možnost a zároveň i nutnost** valorizovat důchody ve větší míře, než odpovídá parametrům současného nastavení valorizačního mechanismu.

Návrh 1: Stanovení indexu růstu cen, od něhož se odvíjí minimální valorizace procentní výměry důchodů, podle vyššího z obou indexů: indexu spotřebitelských cen (životních nákladů) domácností a indexu spotřebitelských cen (životních nákladů) domácností důchodců.

Zdůvodnění návrhu 1: Přestože teoreticky by se intenzity změn obou indexů neměly v dlouhodobém průměru zásadně od sebe lišit, vývoj od roku 1996 (s výjimkou let 2014 a 2015) ukazuje, že náklady domácností důchodců rostly významně rychleji než náklady domácností obecně. Výběr vyššího z obou indexů pomůže v budoucnu eliminovat možnost výskytu dopadu vyššího růstu životních nákladů domácností důchodců ve srovnání s životními náklady domácností obecně, a tím zajistily minimálně udržení reálné kupní síly příjemců.

Pro návrh: p. Sklenák, p. Potůček, p. Hampl, p. Kučera, p. Vítková (5)

Proti návrhu: p. Kohoutová (1)

Zdržel se: p. Dolejš, p. Jára, p. Opálka, p. Maxová, p. Vostatek, p. Münich, p. Šulc (7)

Návrh nebyl přijat.

Návrh 2: Stanovení minimální valorizace průměrného starobního důchodu představující úhrn částky, o kterou se zvýší základní výměra důchodu, a částky, o kterou se zvýší procentní výměra důchodu, ve výši součtu stanoveného růstu cen a jedné poloviny růstu reálné mzdy.

Zdůvodnění návrhu 2: Současné nastavení na úrovni jedné třetiny růstu reálných mezd, které je součástí současného nastavení mechanismu, by se značnou pravděpodobností vedlo k růstu podílu důchodců ohrožených chudobou při významném snížení náhradového poměru a poklesu podílu výdajů na důchody ve vztahu k HDP. Tím by nebyla zajištěna ochrana důchodců před chudobou a byla by ohrožena účast důchodců na růstu blahobytu společnosti. Tyto návrhy nemění nic na současně připravovaném návrhu novely Zákona o důchodovém pojištění 155/1995 Sb., který zahrnuje oprávnění vlády zvýšit svým usnesením průměrný starobní důchod až o 2,7 %.

Pro návrh: p. Opálka, p. Sklenák, p. Potůček, p. Šulc, p. Dolejš, p. Kučera, p. Jára (7)

Proti návrhu: p. Kohoutová, p. Hampl, p. Vostatek (3)

Zdržel se: p. Münich, p. Vítková, p. Maxová (3)

Návrh nebyl přijat.

Podrobnější informace o jednání OK lze online nalézt [zde](#).

Přehled jednání pracovních týmů

PT1	PT2	PT3
7. ledna	14. ledna	23. května
25. února	28. ledna	16. června
24. března	11. února	
28. dubna	25. února	
19. května	10. března	
30. června	24. března	
	14. dubna	
	28. dubna	
	12. května	
	24. května	

První pracovní tým (PT1)

Hlavní témata jednání týmu pro PT1 pro rok 2016 představovala zejména problematika

- garancí v soukromých důchodových systémech (možnost, dostupnost na trhu, rozsah garance, ochrana před znehodnocením úspor v celoživotním průběhu spořicí fáze, jiná rizika atd.),
- doživotních indexovaných anuit (forma, poskytovatel, dostupnost na trhu, výše, náklady),

- mezinárodní inovativní přístupy v rozvoji soukromých důchodových systémů, kolektivních i individuálních,
- zaměstnaneckých penzí (povinnost, či dobrovolnost, okruh profesí, výše příspěvků zaměstnavatele, vazba na možnost předčasného výběru prostředků či zrušení smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, podmínky rozšíření stávajícího III. pilíře na namáhavá a riziková povolání, vazba na evropskou regulaci zaměstnaneckých doplňkových důchodových systémů, postoje politických stran a sociálních partnerů, příklady dobré praxe v přístupech zaměstnavatelů k zajištění podmínek pro dřívější odchod do starobního důchodu apod.),
- možnost zmírnění pojistně matematické sankce v průběžném důchodovém systému (I. pilíř) při předčasném odchodu do starobního důchodu (podmínky, rozsah, náklady),
- možného zavedení individuálních penzijních účtů v rámci III. důchodového pilíře (poskytovatelé, parametry, evropská regulace),
- zhodnocení dopadů zrušení II. důchodového pilíře na činnost penzijních společností,
- vývoj doplňkového penzijního spoření v roce 2016 (dopady změn v oblasti daňové podpory a dalších pobídek k uzavření smlouvy, pokles členů v tzv. transformovaných fondech,
- porovnání akvizičních nákladů různých systémů umožňujících tvorbu soukromých individuálních doplňkových důchodových úspor v České republice,
- možné dopady připravované daňové reformy na doplňkové důchodové systémy,
- scénáře dílčích penzijních reforem ve vybraných zemích světa,
- podmínky pro působení zahraničních penzijních fondů ze zemí Evropské unie v České republice (definice instituce penzijního pojištění, působení pod dozorem, fondové hospodaření, daňový režim příspěvků účastníků i zaměstnavatelů apod.)

(zpracoval: vedoucí PT1 Vít Samek)

Druhý pracovní tým (PT2)

PT2 se od počátku roku intenzivně věnoval přípravě návrhů na změnu způsobu valorizace důchodů. Za tím účelem byl nejprve diskutován koncepční rámec specifikující kritéria, podle nichž byly návrhy připravovány, a posléze byly

zformulovány návrhy samotné s využitím modelových simulací připravených pracovníky MPSV. Návrhy byly předloženy k projednání OK dne 2. června.

Konkrétní znění obou návrhů a výsledky jejich projednání na půdě OK viz **Návrhy projednávané OK 2. června.**

(zpracoval: vedoucí PT2 Tomáš Kučera)

Třetí pracovní tým (PT3)

Postup prací probíhal se zaměřením na priority v souladu s Mandátem komise a Programovým prohlášením vlády České republiky - posílení principu zásluhovosti, narovnání transferu mezi rodinou a společností. PT3 se v tomto duchu zabýval zásadní otázkou zvýšení zásluhovosti rodin spravedlivějším zohledněním práce a nákladů spojených s výchovou budoucí generace plátců v rámci důchodového systému a větší spravedlnosti pomocí narovnání transferů mezi rodinami a společností. Kromě toho PT3 věnoval pozornost zmírnění distorzí v důchodovém systému a omezení souvisejících vedlejších nezamýšlených protipopulačních efektů vybraných aspektů důchodového systému a některých souvisejících prvků rodinné politiky.

Práce probíhala především v menších tematicky zaměřených neformálních pracovních skupinách a to v následujících tematických oblastech:

- Pokračování prací na metodice mapování transferů mezi rodinou a společností a klasifikace celkových ekonomických nákladů (tj. nákladů ušlých příležitostí domácnosti) v souvislosti s výchovou dětí v rodině.
- Návrh sady indikátorů pro analytické a simulační modely pro analýzy a simulace dopadů navrhovaných změn do důchodového systému – na bázi porovnání páru se stejným příjmem s dětmi a bez dětí.

Hlavním předmětem jednání PT3 byla diskuse k **návrhu opatření možných úprav náhradních a vyloučených dob pro ty rodiče, kteří z důvodu péče o více dětí současně kvůli rozsahu zajištění kvalitní péče a výchovy těchto dětí zůstanou doma déle než do 4 let věku nejmladšího dítěte nebo pracují z tohoto důvodu na zkrácený úvazek.** Krátká orientační tematická diskuse k tomuto tématu proběhla rovněž na půdě Odborné komise pro důchodovou reformu 2. června 2016.

Cílem návrhu je, aby rodiče (nejčastěji se to týká matek) nebyli „trestáni“ za úsilí o zajištění kvalitní individuální péče o děti. Návrhy se zaměřují na dvě cílové skupiny, které z důvodu zajištění kvalitní péče o více dětí mají nižší důchod, nebo jim chybí doba pojištění.

Prodloužení náhradní doby pojištění je proto navrhováno pro cílovou skupinu osob pečujících současně o více dětí narozených rychleji po sobě nebo vícercát, které kvůli rozsahu zajištění kvalitní péče a výchovy zůstanou doma déle než do 4 let věku nejmladšího dítěte, a kterým následně chybí doba pojištění. Tento rozdíl nyní musí napracovat a tak paradoxně, zejména matky více dětí, které ještě nedávno odcházely v dřívějším věku do důchodu, budou dnes v těchto případech odcházet do důchodu později než muži.

Pro cílovou skupinu osob pečujících současně o více dětí narozených rychleji po sobě nebo vícercát, které jsou v uvedeném rozdílovém období znevýhodněny nižším základem pro výpočet důchodu z důvodu sníženého pracovního úvazku, je navrhováno rozšířit možnost vyloučit tuto dobu z výpočtu výše vyměřovacího základu déle než do věku 4 let u toho nejmladšího ze současně vychovávaných dětí, pokud to pro ně bude výhodnější.

V týmu dosud nebyla dosažena jednoznačná shoda ohledně tohoto opatření a nedošlo zatím ani k dohodě na výběru konkrétní varianty diskutovaných úprav náhradních a vyloučených dob v rámci navrhovaného opatření. Diskuse se zároveň výrazně polarizují ohledně uznání zásluhovosti výchovy dětí na fungování důchodového systému. Pojem solidarity je při tom oběma skupinami uznáván, ale i zde se obě skupiny liší v jeho výkladu – tedy, zda se jedná o solidaritu bezdětných jedinců vůči pečujícím rodičům nebo zda se více jedná o solidaritu rodičů s bezdětnými prostřednictvím vychovaných dospělých dětí, které se pomocí pojistných i daňových odvodů následně skládají také na důchody bezdětných. Touto problematikou se podrobněji zabývá metodika mapování transferů mezi rodinou a společností a zároveň se i v mezinárodním měřítku vede k tomuto tématu již dlouholetá rozsáhlá odborná i politická diskuse.

(zpracoval: vedoucí PT3 Otakar Hampl)

Podrobnější informace o jednáních všech PT lze online nalézt [zde](#).

Politické konzultace o pokračování důchodové reformy v České republice

Předseda OK se na základě podkladu [Cestovní mapa české důchodové reformy](#) (zveřejněného na stálém semináři 1. prosince a projednaného na jednání OK 10. prosince 2015) obrátil v březnu 2016 dopisem na předsedy všech politických stran a hnutí zastoupených v Poslanecké sněmovně PČR se sedmi otázkami, týkajícími se jejich stanovisek k dalšímu pokračování české důchodové reformy:

Otázky:

1. Má první průběžný důchodový pilíř zohledňovat neplacenou péči o děti jako zásadní přínos pro jeho dlouhodobou udržitelnost?
2. Jsme připraveni upravovat parametry důchodového systému? Pokud ano, kterých, proč a jak?
3. Chceme kromě parametrických úprav důchodového systému připravovat i jeho zásadnější strukturální reformy?
4. Jsme připraveni měnit postavení pojistných a nepojistných dávek v sociálním systému? Pokud ano, kterých, proč a jak?
5. Chceme simultánně reformovat daňový a důchodový systém tak, abychom zajistili důchodovému systému dostatečný příjem a zároveň podpořili hospodářský růst?
6. Jsme připraveni zvyšovat podíl výdajů na důchodový systém na HDP?
7. Podpoříme zavedení veřejně spravované 'prémiové penze' s kapitalizací příspěvků na trhu?

Přehled pozic politických stran a hnutí k Cestovní mapě české důchodové reformy - stav k 1. června 2016, prezentovaný na jednání OK 2. června:

ANO	Sdělení paní poslankyně Radky Maxové ze dne 18. 5. 2016: „Dobrý den, naše soc. skupina Vaše dotazy projednala, nicméně si myslíme, že (je) to věcí důchodové komise pod Vaším vedením, aby připravila dle své kompetentnosti návrhy na důchodovou reformu.“
ČSSD	Odpovědi na otázky 1 až 6 jsou kladné – s příslušným rozvedením a specifikací možného přístupu k řešení. Odpověď na otázku 7 je v řešení.

KDU-ČSL	Odpovědi na všechny otázky jsou kladné – s příslušným rozvedením a specifikací možného přístupu k řešení.
KSČM	Stranický orgán KSČM k Cestovní mapě dosud nezaujal stanovisko. Platí dokument "Parametrická optimalizace důchodového systému ČR – varianta KSČM" ze dne 29. 7. 2014.
ODS	Z dopisu místopředsedkyně ODS paní Drahomíry Miklošové ze dne 13. 5. 2016: „ODS je připravena podporovat opatření, která zajistí důstojné důchody českým občanům i v budoucnosti. (...) Poslední koaliční vláda, na které se ODS podílela, svou verzi důchodové reformy nejenom navrhla, ale také v parlamentu prosadila. Většina našich návrhů do ní byla vtělena. Považuji za nezodpovědné, že současná vláda se tato opatření rozhodla bez náhrady zrušit, aniž by měla připravenou alternativní variantu.“
TOP 09	Sdělení paní poslankyně Jitky Chalánkové ze dne 1. 6. 2016: „TOP 09 své stanovisko neposílá.“
Úsvit	Z dopisu předsedy poslaneckého klubu pana Marka Černocho ze dne 31. 5. 2016: „Naše zástupkyně se pravidelně účastní jednání odborné komise a jako zástupkyně konstruktivní opozice vždy podpořila body, které považujeme za přínosné pro naše občany. (...) Odpovědnost za budoucnost naší země má v tuto chvíli v rukou současná vláda. Předpokládáme, že návrhy vzešlé z komise jsou v souladu s programovým prohlášením vlády. Nechceme a nebudeme proto zasahovat do Vaší činnosti.“

Stálé semináře

Do konce června 2016 se konaly tři stálé semináře:

- 18. února 2016 (MPSV) – Ivan Valíček – Poznatky z fungování švýcarského důchodového systému (ve spolupráci s Obchodní komorou Švýcarsko – Česká republika)
- 14. dubna 2016 (MPSV) – Zdeněk Pernes – Kvalita života českého důchodce měřená spotřebou

MPSV ČR, Na Poříčnickém právu 1/376, 128 01 Praha 2; web: duchodova-komise.cz

- 9. června 2016 (MPSV) – Pavol Frič a kol. – Postoje a jednání občanů České republiky spojené se zabezpečením na stáří

Podrobnější informace o těchto seminářích lze nalézt online [zde](#).

Působení OK ve veřejném prostoru

Webová stránka OK

Veškeré projednané materiály a zápisy z jednání OK jsou průběžně zveřejňovány na její **webové stránce** www.duchodova-komise.cz. Stránka je rozdělena do několika sekcí. Nejnovější informace o činnosti OK jsou zveřejňovány v části „**Aktuality**“. V části „**Práce komise**“ se zveřejňují pracovní materiály OK, všech pracovních týmů, harmonogram jednání, zápisy, zprávy o činnosti a informace o odborných akcích. Ve složce „**O komisi**“ se nalézá seznam a představení členek a členů OK, poslání OK a lze zde stáhnout Mandát, Statut, Jednací řád a informace o spolupracujících institucích. Sekce „**Média**“ nabízí odkazy na působení OK v médiích a vlastní tiskové zprávy. Poslední sekce „**Pro veřejnost**“ zveřejňuje životní příběhy občanů a jejich náměty na změny důchodového systému a odpovědi na nejčastěji kladené dotazy. Webovou stránku využívají jak členové OK, tak novináři a občané.

OK v médiích

O činnost komise projevují stálý zájem především novináři veřejnoprávních médií (Český rozhlas, Česká televize), celostátních deníků a zpravodajských serverů. Jednalo se převážně o rozhovory s předsedou Odborné komise a vedoucími pracovních týmů. Po jednání OK 2. června proběhla na půdě MPSV tisková konference.

Příloha: Aktuální přehled členů a spolupracovníků OK a jejího sekretariátu

politická reprezentace - stálé členství		
		alternát
Jan Bartošek	KDU-ČSL	Jan Kasal
Adolf Beznoska	ODS	Lenka Kohoutová
Jana Hnyková	ÚSVIT	Olga Havlová
Miroslav Kalousek	TOP 09	Jitka Chalánková
Radka Maxová	ANO	Jaroslava Jermanová
Miroslav Opálka	KSČM	
Roman Sklenák	ČSSD	
experti - stálé členství		
		alternát
Martin Potůček	FSV UK	
Otakar Hampl	Ministerstvo zemědělství	
Tomáš Fiala	VŠE, katedra demografie	
Vladimír Špidla	Úřad vlády	Marek Ondroušek
Jaroslav Vostatek	VŠFS	
Jaroslav Šulc	ČMKOS	
Lucie Kozlová	Zdravotně sociální fakulta JČU	
Jiří Dolejš	KSČM	
Daniel Münich	CERGE-EI	
Tomáš Kučera	PřF UK, katedra demografie a geodemografie	

sociální partneři - stálé členství		
		alternát
Pavel Juříček	Svaz průmyslu a dopravy	Jitka Hejduková
Vít Samek	ČMKOS	
Jitka Vítková	KZPS	Jiří Horecký
Vladislav Vokoun	ASO	Miroslav Jára
zájmová sdružení, profesní organizace - přidružené členství		
		alternát
Aleš Poklop	APS	Tomáš Vystrčil
Pavla Břečková	AMSP ČR	
Radka Dudová	Česká ženská lobby	Lada Wichterlová
Jan Hutař	Národní rada osob se zdravotním postižením	
Filip Král	ČAP	
Marie Oujezdská	Národní centrum pro rodinu	Petra Michalová
Zdeněk Pernes	Rada seniorů ČR	
Jana Brodani	AKAT ČR	
zástupci veřejné správy a veřejných institucí		
		alternát
Tomáš Machanec	MPSV	
Jan Škorpík	MPSV	
Zdeněk Fidler	MPSV	Lubomír Jokel
Iva Merhautová	MPSV	
Jiří Beran	MF	
Aneta Karlíková	MF	

Irena Kubátová	MF	
Lenka Jurošková	MF	
Marcel Pitterling	MF	
Marie Bílková	MF	
Radmila Malá	MF	
Jiří Biskup	ČSSZ	
Jana Laumannová	ČSSZ	
Eliška Volfová	ČSSZ	
Kryštof Zrcek	ČSSZ	
Radim Bláha	GFŘ	
Petr Vrána	GFŘ	
Anna Šabatová	ombudsman	Jitka Černá
Martin Zelený	ČSÚ	
Terezie Štyglerová	ČSÚ	Josef Škrabal
Pavel Hollmann	ČNB	Petr Jíška
Hana Končelová	MPSV	Jana Ryšánková
Zdeněk Čech	EC	
přizvaní odborníci		
Jaromír Baxa	Strana zelených	
Petr Hedbávný	FSV UK	
Jan Kaisrlík		
Vojtěch Krebs	VŠE	
Zdeněk Linhart	poradce ministryně	
Štěpán Mairovský	Strana zelených	

Patrik Nacher	Bankovní poplatky.com	
Karel Pelán		
Jiří Pešta	Svaz vojenských veteránů	
Veronika Rudolfová	FSV UK	
Pavel Rusý		
Jan Šabata		
Jiří Schlanger		
Jiří Šatava	CERGE-EI	
Radim Valenčík	VŠFS	
Miroslav Zámečník	Boston Venture	
sekretariát OK		
Markéta Havelková		
Helena Morozová		
Tereza Chmelíková		
Veronika Finková		